

ями), а також великі міжнародні банки. Їх оцінки могли б збиратися, аналізуватися, систематизувати і публікуватися у вигляді рейтингу;

- 5) рейтингові агентства могли б розкривати деякі аспекти їх організаційної структури, включаючи форму власності, склад і кваліфікацію персоналу, результати їх діяльності;
- 6) ретельно розроблений кодекс належної поведінки міг би сприяти зміцненню ринкової дисципліни серед рейтингових агентств, особливо щодо розкриття інформації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Загалом, тема рейтингових оцінок досить багатогранна і потребує подальшого серйозного опрацювання, однак сьогодні можна констатувати той факт, що рейтинг робить значний вплив на вартість запозичень грошових коштів і формує уявлення про ділову репутацію банку для всіх зацікавлених осіб. Реформування рейтингових агентств як важливого елементу світової фінансової системи дасть новий імпульс до збалансованого загальносвітового розвитку прозорого конкурентоспроможного ринку банківських послуг.

Література

1. Астрелина В.В. Оценка деловой репутации банка / В.В. Астрелина, П.К. Бондарчук // Деньги и кредит. – 2012. – № 12. – С. 16-23.
2. Афанасенко М.В. Сутність та значення рейтингових оцінок у процесі управління банком / М.В. Афанасенко // Вісник Української академії банківської справи. – 2011. – № 1 (30). – С. 72-77.
3. Домбровська Л.В., Управління ризиком ділової репутації банків / Л.В. Домбровська, Р.В. Коржов. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.rusnauka.com/11_NPE_2012/Eso-pomics/1_107867.doc.htm
4. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2005. – 714 с.
5. Зачосова Н.В. Обґрунтування необхідності та етапи розробки універсальної методики визначення кредитного рейтингу комерційних банків / Н.В. Зачосова // Інноваційна економіка – 2011. – № 6 (25). – С. 232-238.
6. Карминский А.М. Рейтинги в экономике: методология и практика : монография / А.М. Карминский, А.А. Пересецкий, А.Е. Петров. – М. : Изд-во "Финансы и статистика", 2005. – 240 с.
7. Козыгина А.А. Рейтинг как один из внешних факторов, влияющих на оценку деловой репутации банка / А.А. Козыгина // Труды МЭЛИ. – 2009. – № 9 (1).
8. Лернер Ю.І. Рейтингування банківської діяльності: сутність та значення / Ю.І. Лернер, І.В. Богданова // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут". – 2011. – № 55. – С. 124-130.
9. Логвиненко Ю.Л. Рейтингування діяльності промислових підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 / Ю.Л. Логвиненко. – Львів, 2012. – 27 с.
10. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України // ВВР. – 1996. – № 51. – ст. 293.
11. Самородов Б.В. Теоретичний аналіз сучасних методик визначення кредитного рейтингу банку / Б.В. Самородов. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.fkd.org.ua/pdf/2012_2/10.pdf

Миронов Ю.Б. Сущность и назначение банковских рейтингов

Освещены теоретические подходы к определению сущности понятий "рейтинг", "рэнкинг" и "кредитный рейтинг", определены требования пользователей к содержанию и качеству банковских рейтингов в современных социально-экономических условиях Украины. Рассмотрены рейтинговый процесс, влияние рейтингов на деловую репутацию коммерческих банков, на уверенность и доверие к ним со стороны инвесторов и потребителей. Проанализированы положительные и отрицательные стороны рейти-

говых оценок, предложены стратегические подходы к устранению недостатков рейтингового процесса.

Ключевые слова: рейтинг, рэнкинг, банковский рейтинг, рейтинговый процесс, рейтинговые агентства, рейтинговые оценки.

Myronov Yu.B. The essence and purpose of bank ratings

The article deals with the theoretical approaches to determining the nature of concepts "rating", "ranking", "credit rating" and defines user requirements for content and quality of bank ratings in the current socio-economic conditions in Ukraine. The author examines the impact of the rating process on the operation of financial markets, trust and confidence of investors and consumers, as well as on the reputation of commercial banks, analyzes the positive and negative aspects of rating assessments and suggests strategic approaches to elimination of the shortcomings of the rating process.

Keywords: rating, ranking, bank rating, rating process, the rating agency, the rating assessment.

УДК 336.71

Аспір. М.І. Миронова¹ – Львівська КА

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА СТІЙКЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Вивчено та класифіковано зовнішні та внутрішні фактори впливу на стійке функціонування комерційних банків у сучасних соціально-економічних умовах України. Розглянуто фінансову стійкість комерційного банку як кількісну та якісну характеристику фінансового стану банківської установи, яка показує результати його фінансового менеджменту. Окреслено головні питання з організації менеджменту в комерційному банку та системи оперативного управління фінансовою стійкістю, наголошено на важливості розроблення стратегії діяльності банку і якісної системи управління банківської установи.

Ключові слова: банківська система, комерційний банк, стійке функціонування, фінансова стійкість, фактори фінансової стійкості.

Постановка проблеми. Для будь-якої країни банківська система є однією з ключових ланок економічної системи. Своєю діяльністю банки насамперед покликані регулювати рух грошових потоків та сприяти забезпеченню максимального використання фінансових ресурсів економічної системи та використання капіталу в тих галузях економіки, де прибуток та віддача від капіталовкладень будуть максимальними. У сучасних умовах від якості роботи ринку банківських послуг значною мірою буде залежати ефективність функціонування сучасної ринкової економіки України загалом.

До головних питань з організації менеджменту в комерційному банку можна віднести: побудову системи ефективного управління інформаційними потоками і ресурсами банку; регулювання ризиків банківських операцій; повномасштабне використання функцій системи управління; аналіз ефективності проведених операцій підрозділами банку, а також впровадження чіткої системи управління фінансовою стійкістю банківської установи. Звідси можна зробити висновки, що без вирішення цих питань неможливо побудувати ефективну систему управління банком, яка дасть змогу забезпечити стійке його функціонування.

¹ Наук. керівник: проф. Г.І. Башнянин, д-р екон. наук

Отже, на сьогодні, питання організації системи оперативного управління фінансовою стійкістю комерційного банку є ваговою проблемою для українських банків, і саме через це вони викликають значний практичний інтерес. Проведення глибокого аналізу самого процесу управління фінансовою стійкістю комерційного банку на практиці ускладнюється тією обставиною, що дотепер не до кінця розроблені питання його інформаційного забезпечення.

Ступінь розроблення проблеми. Цю проблематику досліджували як закордонні, так і вітчизняні науковці. Зокрема аналізу, оцінці та шляхам забезпечення стійкого функціонування банків значну увагу приділили такі закордонні науковці як Е. Дж. Долан, К.Д. Кемпбелл, Р. Дж. Кемпбелл, Р.Л. Міллер, П.С. Роуз [4, 9, 11] та ін. Також значні напрацювання російських науковців: О.В. Горлової, З.Г. Діденка, І.С. Маленка, Д.В. Панова, А.І. Сібірякова [1, 3, 5, 10, 12] та ін., які визначили основні фактори, методи оцінки й аналізу фінансової стійкості банків. Цій проблемі приділили увагу й такі вітчизняні науковці, як О.Д. Вовчак, О.В. Крухмаль, Ю.І. Лернер, А.В. Фалюта [2, 6, 7, 15] та ін. при визначенні складових стійкості, розгляді питань аналізу та оцінки фінансової стійкості банку. У більшості авторів увага акцентована на дослідженні саме фінансової стійкості комерційних банків. Разом з тим, потребують дослідження аспекти стійкого функціонування комерційних банків, які враховували б сукупність зовнішніх і внутрішніх чинників на стійкість банків.

Мета роботи – визначення та класифікація факторів впливу на стійке функціонування комерційних банків у сучасних соціально-економічних умовах України.

Основний матеріал дослідження. Діяльність комерційних банків є по своїй суті комплексом взаємопов'язаних процесів, які залежать від численних та різноманітних факторів. При цьому обов'язково потрібно враховувати ту обставину, що негативний вплив одних факторів може знизити або навіть звести нанівець позитивний вплив інших факторів. У такій ситуації більше можливостей вижити матимуть ті банки, які завдяки своєму вже існуючому потенціалу зможуть повною мірою пом'якшити негативний вплив факторів і понесуть при цьому мінімальні втрати.

Зазвичай, коли йдеться про чинники стійкості комерційного банку, то в більшості випадків апелюють до зовнішніх і внутрішніх факторів. Ми пропонуємо класифікувати їх таким чином (рис. 1).

Рис. 1. Класифікація факторів, які впливають на стійке функціонування комерційних банків

При цьому найважливішою є класифікація за способом виникнення факторів, як це відображено за допомогою рис. 2.

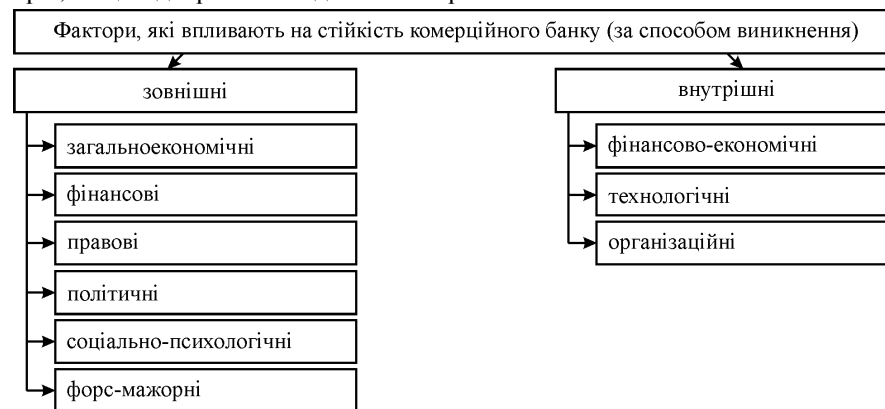

Рис. 2. Фактори, які впливають на стійкість комерційного банку (за способом виникнення)

Необхідність конкретизації певних факторів, які визначатимуть стійкість функціонування комерційних банків в економічному середовищі, визначається потребою вироблення тактики і стратегії їх діяльності. Стійкість комерційних банків буде визначатися зовнішніми і внутрішніми чинниками. Зазвичай, зовнішні фактори не залежать від роботи комерційних банків, а внутрішні чинники будуть віддзеркаленням ефективної роботи банківської установи.

Вирішальна роль належить насамперед зовнішнім факторам, які можна розподілити на шість груп, як це наведено на рис. 2: 1) загальноекономічні; 2) фінансові; 3) правові; 4) політичні; 5) соціально-психологічні; 6) форс-мажорні.

До загальноекономічних факторів треба віднести потенціал існуючого сектору економіки; оновлення та вибуття виробничих потужностей, можливості міжгалузевого переливу ресурсів; конкурентоспроможність товаровиробників; інвестиції; сальдо платіжного балансу країни; величина валового внутрішнього продукту (ВВП).

Економічна стабільність країни загалом буде основою стійкості банківських установ та їх фундаментом. З іншого боку, труднощі в економіці будуть серйозно впливати на дієздатність і стійкість комерційних банків. Так, наприклад, економічні кризи будуть знижувати фінансову стійкість клієнтів банку, що обов'язково призведе до відтоку коштів з банків і зниження зворотності виданих кредитів, а це в кінцевому підсумку негативно позначиться на стійкості комерційних банків. Економічні підйоми, своєю чергою, будуть впливати на стійкість роботи банків.

Варто зазначити, що значний вплив на стійкість комерційних банків здійснюють фінансові чинники, тобто стан і розвиток фінансового ринку. Насамперед стан фінансового ринку буде визначатися такими показниками: темпами інфляції, грошовою емісією, відсотками по короткотермінових кредитах, золотовалютним резервом країни, зміною державного регулювання у зов-

нішньооекономічній і валютної областях, розміром зовнішньої заборгованості країни, станом і перспективами розвитку фондового ринку.

Істотно впливають на стійкість комерційних банків і правові чинники, тобто методи і форми правового регулювання банківської діяльності. Стійкість чинного законодавства і його відносна консервативність створюватимуть передумови нормального правового регулювання виникаючих проблемних ситуацій. При цьому законодавство зможе зробити істотний вплив на розвиток банківської системи правилами регулювання існуючих банківських операцій. Підготовка законопроектів, які будуть вдосконалювати чинне законодавство, усунення в ньому прогалин, можна віднести до невідкладних завдань, від вирішення яких залежатиме стійкість банківської системи держави.

Значний вплив на стійкість банківської системи загалом й окремих комерційних банків здійснюють політичні чинники. Політична ситуація в державі визначається стійкістю чинного уряду, його політикою, стабільністю або соціальною напруженістю в адміністративно-територіальних утвореннях, а також впливом опозиційних сил. Політична стабільність є однією з головних умов успішного розвитку ринку банківських послуг, оскільки вона визначає можливості соціально-економічного розвитку держави та зміцнення його позицій на міжнародному ринку.

Загальнооекономічні, правові, фінансові та політичні чинники значною мірою визначають весь комплекс соціально-політичних чинників. До соціально-психологічних факторів можна віднести: впевненість населення країни у правильності проведених економічних перетворень, у стабільності валютного, митного та податкового законодавства, у перспективах для розвитку економіки країни загалом, так і її окремих галузей. Усі перераховані вище фактори в сукупності формуватимуть рівень довіри клієнтів до комерційних банків, їх готовності здійснювати банківські операції і користуванням банківськими послугами.

На стійкість комерційних банків можуть також вплинути і будь-які форс-мажорні чинники. Такі фактори є наслідком стихійних лих і непередбачуваних подій, які внаслідок приведуть до збоїв діяльності комерційних банків. Такі фактори можна класифікувати на природні, економічні та політичні. До природних факторів будуть відноситися ті, які технічно ускладнюють діяльність комерційних банків. Це можуть бути землетруси, повені, урагани та подібні їм природні явища, а також масові заворушення, революції, війни.

Під внутрішніми факторами треба розуміти сукупність ряду чинників, які формуватимуться самими комерційними банками і безпосередньо залежать від їх основної діяльності. Внутрішні чинники стійкості комерційного банку можна поділити на три групи: 1) фінансово-економічні; 2) технологічні; 3) організаційні.

Серед згаданих чинників вирішальна роль належать групі фінансово-економічних факторів. Такими фінансово-економічними факторами, які впливають на стійкість банківських установ, є: структура і обсяг власних коштів; рівень доходів, витрат і прибутку; джерела надходження коштів та їх подальше ефективне розміщення. Ці фактори будуть мати силу тільки у взаємодії один з одним, тобто їх завжди потрібно враховувати комерційним банкам в комплексі.

Здатність банку протистояти негативному впливу фінансово-економічних чинників визначає його фінансову стійкість [3].

Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, їх подальший розподіл та використання, яке в подальшому буде забезпечувати розвиток виробництва або послуг на основі зростання прибутків та капіталу. Фінансова стійкість комерційного банку – це насамперед кількісна та якісна характеристика фінансового стану банківської установи, яка показує результати його фінансового менеджменту, характеризує фінансовий потенціал ділової активності комерційного банку, його можливості задовольняти фінансові інтереси клієнтів. Ця характеристика також визначає соціально-економічну значимість комерційного банку в конкурентному ринковому середовищі.

До наступної групи внутрішніх факторів, які будуть впливати на стійкість роботи комерційного банку, належать технологічні чинники. Ці чинники охоплюють орієнтацію банківської установи на розвиток передових банківських технологій, на потребу ринку в нових банківських продуктах і послугах. Сучасна банківська діяльність висуває перед комерційними банками низку проблем, які практично неможливо вирішити без широкого і комплексного використання передових інформаційних технологій. На сьогодні автоматизація процесів торкнулася більшості видів банківського обслуговування. Сьогодні неможливо уявити успішну роботу банківської установи без використання комп'ютерних мереж. Звідси видно, що телекомунікаційна та комп'ютерна технологія стає значним фактором прискорення адаптації банківського сектору до більшості вимог міжнародного банківського співтовариства, а це своєю чергою сприяє більш стійкій роботі комерційних банків.

До організаційних факторів, які будуть впливати на стійкість кредитних організацій, можна віднести: рівень управління (менеджменту); внутрішня політика комерційного банку; взаємини з засновниками банку; кваліфікація кадрів. При цьому найбільше значення матиме стратегія банку, тобто концептуальна основа діяльності комерційного банку. Під розробкою стратегії банку потрібно розуміти пошук балансу між навколишнім його оточенням та можливостями [13].

Досить важливим організаційним чинником, який вказує вплив на стійкість українських комерційних банків, є якість системи управління банківських установ. Цьому фактору комерційні банки повинні приділяти особливу увагу. Більшість тактичних і стратегічних прорахунків кредитних організацій, як правило, пов'язані з недостатньо кваліфікованим банківським менеджментом. Про неефективність управління в комерційних банках можна судити за такими показниками їхньої роботи:

- допущення великого числа порушень чинного законодавства країни та вимог нормативних актів, які встановлені органами банківського нагляду;
- масова відозва ліцензій НБУ, загострення проблем збитковості чи рентабельності, наростання банкрутств комерційних банків.

Особливе значення для стійкості комерційних банків має їх внутрішня політика, яка проводиться в процесі їх діяльності. Така політика насамперед повинна бути спрямована на запобігання основним причин банкрутств комерційних банків: неліквідності, втрати активів внаслідок падіння вартості цінних

паперів або прострочених позик, зростання витрат, збитків від основної діяльності, попередження злочинів з боку фахівців, корупція. Окрім цього, внутрішня політика комерційного банку повинна бути спрямована на прийом на роботу висококваліфікованих фахівців, оскільки якісне управління є головною умовою надійної та прибуткової роботи комерційного банку, особливо в період економічної кризи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, стійкість комерційного банку сама по собі представляє складну загальноекономічну категорію, яка здатна працювати в умовах дотримання всіх її правил. Саме через це важливою умовою існування будь-якого банку є необхідність оцінювання його фінансової стійкості з урахуванням усіх перелічених вище факторів та показників.

Література

1. Горлова О.В. Комплексная оценка финансовой устойчивости банка на основе публикуемой отчетности / О.В. Горлова. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://www.creativeconomy.ru/articles/25882/>
2. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа / О.Д. Вовчак, Н.М. Рушишин. – К. : Вид-во "Знання", 2008. – 564 с.
3. Диденко З.Г. Управление финансовой устойчивостью коммерческого банка : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.10 / З.Г. Диденко. – СПб., 2002. – 21 с.
4. Долан, Э. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Э. Дж. Долан, К.Д. Кэмпбелл, Р. Дж. Кэмпбелл. – СПб. : Санкт-Петербург оркестр, 1994. – 496 с.
5. Комогорцев С.Н. Приемы анализа и методики оценки финансовой устойчивости банков в современной российской и мировой практике / С.Н. Комогорцев // Мир современной науки. – 2012. – Том 3. – С. 37-40.
6. Крухмаль О.В. Оцінка фінансової стійкості на підставі визначення критеріїв динамічної стабільності діяльності банку / О.В. Крухмаль // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 9. – С. 43-51.
7. Лернер Ю.И. Оценка финансовой устойчивости банковской структуры / Ю.И. Лернер // Вісник економічної науки України. – 2011. – № 2. – С. 82-86.
8. Маленко И.С. Об аспектах обеспечения финансовой устойчивости коммерческих банков / И.С. Маленко // Вестник Финансовой академии : междунар. теорет. и науч.-практ. журнал. – 2008. – № 1. – С. 181-187.
9. Миллер Р.Л. Современные деньги и банковское дело / Р.Л. Миллер, Д.Д. Ван-Хуз. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 2000. – 856 с.
10. Панов Д.В. Финансовая стабильность банков: методологический подход / Д.В. Панов // Вестник Финансовой академии : междунар. теорет. и науч.-практ. журнал. – 2008. – № 3. – С. 180-200.
11. Роуз П.С. Банковский менеджмент / П.С. Роуз. – М. : Изд-во Дело, 1997. – 744 с.
12. Сибиряков А.И. Совершенствование управления устойчивостью функционирования коммерческих банков : дисс. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.10 / А.И. Сибиряков. – М. : Изд-во, 2005. – 127 с.
13. Сорокина И. Методические подходы к оценке надежности и устойчивости банка / И. Сорокина. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://www.bankir.ru/tehnologii/s/metodicheskie-podhodi-k-ocenke-nadezhnosti-i-ystoichivosti-banka-4863803/>
14. Терещенко С. Оцінка фінансової стійкості підприємства / С. Терещенко // Вісник Національного банку України. – 2000. – № 11. – С. 52-58.
15. Фалюта А.В. Сутність фінансової стабільності банку: термінологія і систематизація // Культура народов Причерноморья. – 2007. – № 103. – С. 250-253.

Миرونю М.И. Факторы влияния на устойчивое функционирование коммерческих банков

Рассмотрены и классифицированы внешние и внутренние факторы влияния на устойчивое функционирование коммерческих банков в современных социально-экономических условиях Украины. Рассмотрена финансовая устойчивость коммерческого банка как количественная и качественная характеристика финансового состояния банковского учреждения, которая показывает результаты его финансового менеджмента. Определены главные вопросы по организации менеджмента в коммерческом банке и системы оперативного управления финансовой устойчивостью, указано на важность разработки стратегии деятельности банка и качественной системы управления.

Ключевые слова: банковская система, коммерческий банк, устойчивое функционирование, финансовая устойчивость, факторы финансовой устойчивости.

Myronova M.I. Factors influencing the sustainable functioning of commercial banks

This paper studied and classified internal and external factors influencing the stability of commercial banks in the current socio-economic conditions in Ukraine. We consider the financial stability of a commercial bank as a quantitative and qualitative characteristics of the financial condition of the banking institution, which shows the results of its financial management. The author outlines the main issues of the management of a commercial bank and operational management of financial stability, points to the importance of the development of bank strategy and the quality management system of banking institutions.

Keywords: banking system, commercial bank, the stability, financial stability, financial, stability factors.

УДК 330.341:65.016

Доц. В.І. Михайловський, канд. екон. наук;
студ. І.В. Михайловська – НЛТУ України, м. Львів

ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто пропозиції щодо оцінювання ефективності функціонування виробничого потенціалу як основи економічного розвитку підприємства. Обґрунтована тезис, що оцінка виробничих можливостей підприємства у перспективі підвищує його конкурентоспроможність. Проаналізовано застосування окремих моделей економічного розвитку і зростання. Стверджено, що різновид економічного розвитку визначається типом зростання розмірів підприємства.

Ключові слова: функціонування, виробничий потенціал, розвиток, оцінка, підприємство.

Оптимальні, в конкретних умовах господарювання, темпи соціально-економічного розвитку підприємства зумовлюються його конкурентоздатністю. Існує чіткий зв'язок: конкурентоспроможна продукція, виважена цінова політика та освоєні ринки збуту забезпечують необхідний рівень економічного розвитку підприємства і, насамперед, зростання обсягів реалізації та фінансових результатів і покращення фінансового стану.

Ми поділяємо точку зору, що зростання – це збільшення розмірів підприємства, збільшення обсягів реалізації та чисельності працюючих тощо, а розвиток – це "... якісні зміни та оновлення його господарської системи та організаційної структури, підвищення ефективності господарювання ..." [7]. У всіх випадках зростання – базова складова розвитку підприємства.

Стабільний економічний розвиток є однією з пріоритетних цілей промислового підприємства. Під терміном "економічний розвиток" ми розуміємо